

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/197/172/95

WYPOCZYNEK WAKACYJNY: KONDYCJA FINANSOWA CZY STYL ŻYCIA?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD'95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Lato w tym roku nie zawiodło. W całym kraju panowała piękna, słoneczna pogoda. Wydawało się, że wszyscy zostawili pracę i swoje miejsca zamieszkania, by cieszyć się słońcem i wakacjami. Telewizja pokazywała przeludnione plaże i górskie szlaki, kolejki przed wejściem do Tatrzańskiego Parku Narodowego i drogę do Morskiego Oka, na której panował ruch niczym na Marszałkowskiej.

W czerwcu, przed pełnią sezonu wypoczynkowego, w sondażu CBOS pytaliśmy Polaków o ich plany wakacyjne. Na podstawie wyników tego sondażu można było wnioskować, że w porównaniu z latami poprzednimi w tym roku Polacy nieco śmielej marzyli o urlopie. Więcej osób planowało wypoczynek poza miejscem zamieszkania, zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. W czerwcu mowa była o planach i marzeniach. Teraz nadszedł czas na podsumowanie wakacyjnego sezonu¹: czy Polakom udało się zrealizować swoje zamiary, czy były one zbyt skromne czy też przeciwnie - nieco na wyrost. Czy rzeczywiście, zgodnie z tym, co pokazywała telewizja, więcej Polaków niż w latach ubiegłych ruszyło latem "w Polskę"?

Kto wypoczywał poza domem?

Wyjazdy na wypoczynek poza miejsce zamieszkania od kilku lat utrzymują się na tym samym poziomie.

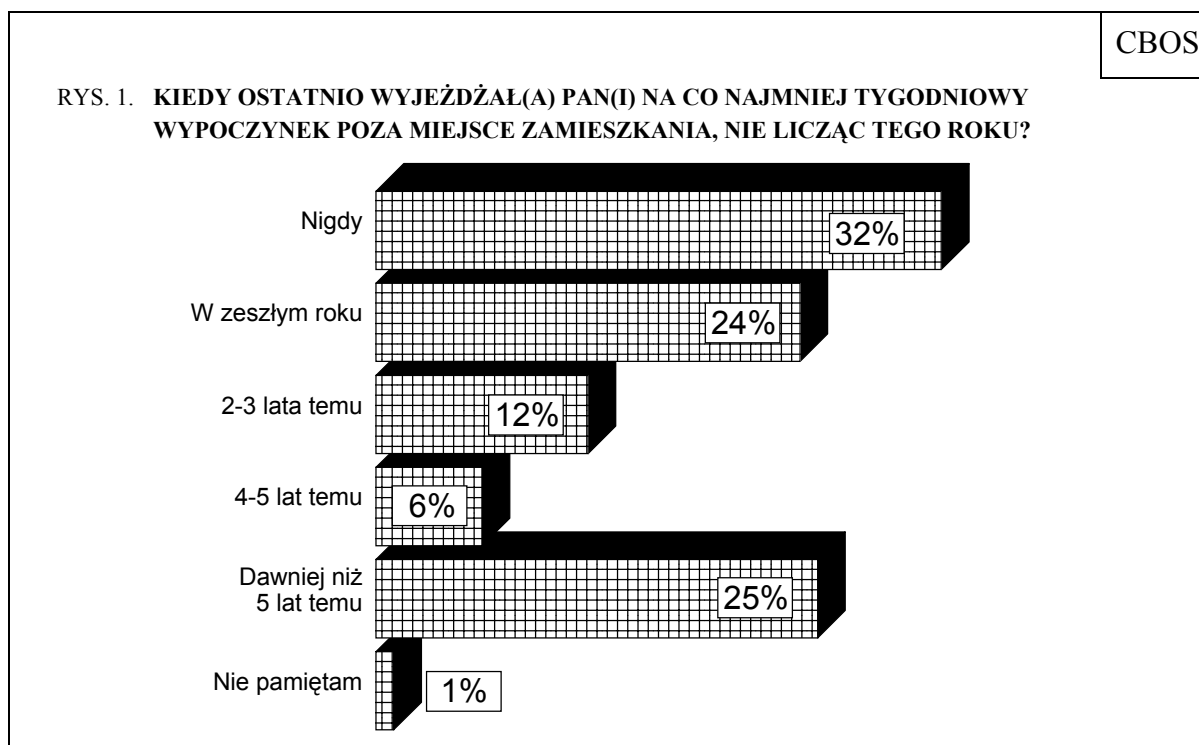
¹ Badanie "Omnibus", 12-17 października '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1167).

Tabela 1

w procentach

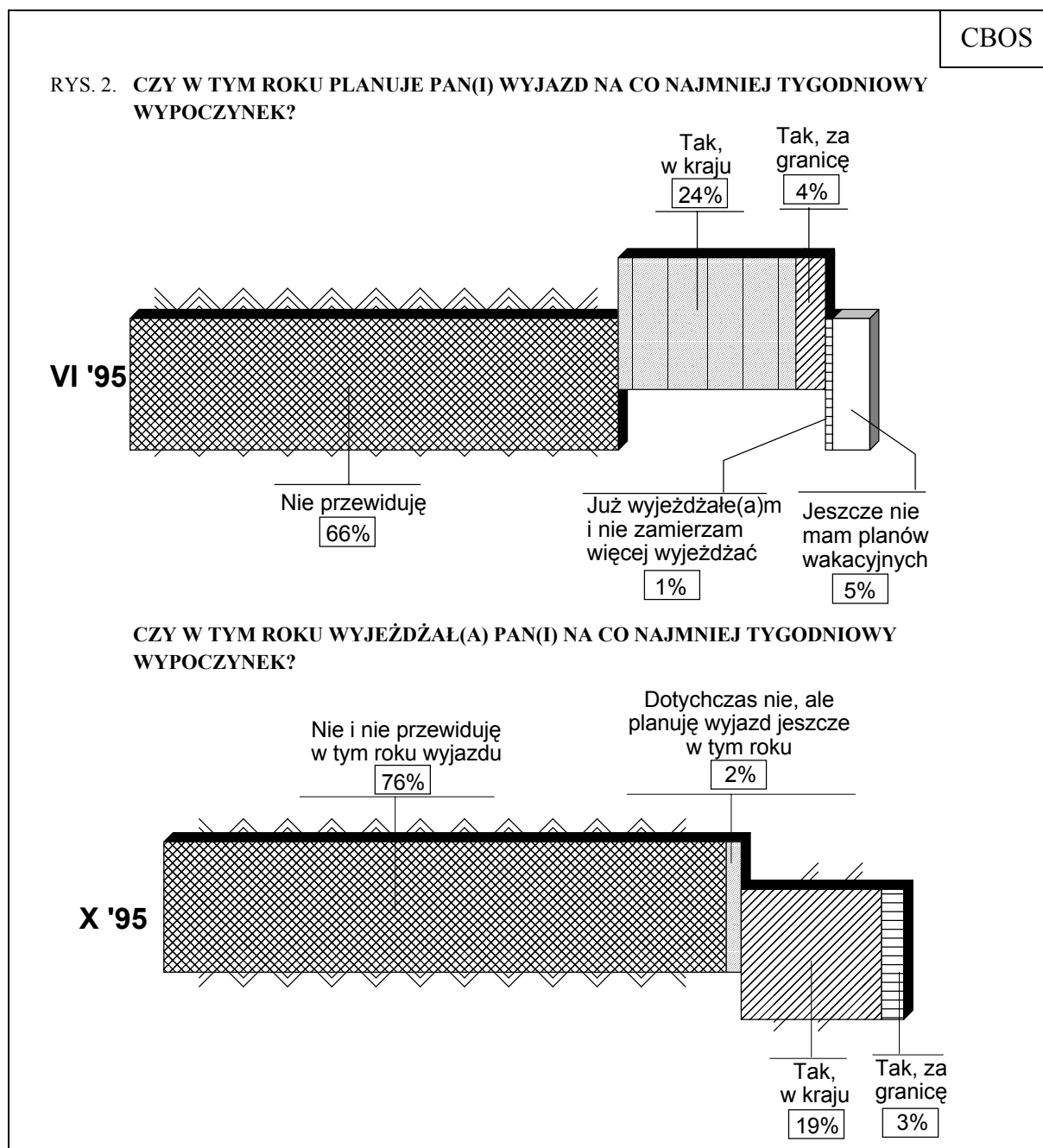
Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?	Wskazania według terminów badań			
	'92	'93	'94	'95
Tak, w kraju	15	19	18	19
Tak, za granicę	3	3	2	3
Dotychczas nie, ale planuję wyjazd jeszcze w tym roku	3	-	2	2
Nie i nie przewiduję w tym roku wyjazdu	79	77	78	76

Blisko jedna trzecia ankietowanych jeszcze nigdy nie wypoczywała poza domem. Jak można się było spodziewać, są to przede wszystkim rolnicy (74%), mieszkańcy wsi (59%), osoby niżej wykształcone (54%) i najstarsze (51%). Co czwarty ankietowany deklaruje, że - nie licząc tegorocznego sezonu wakacyjnego - wypoczywał poza domem w minionym roku. Mniej więcej tyle samo nie wyjeżdżało z domu w celach wypoczynkowych od co najmniej 5 lat.

W czerwcu 28% ankietowanych planowało wyjazd na urlop, 1% był już po urlopie, a 5% nie miało jeszcze sprecyzowanych planów wakacyjnych. Ostrożnie licząc, można było przewidywać, że blisko co trzeci Polak widzi szansę na wakacyjno-urlopowe atrakcje. Jesienią

okazało się, że wypoczywało 22% badanych, a zaledwie 2% ma jeszcze przed sobą perspektywę wyjazdu w tym roku. Zatem, w najlepszym przypadku, z wypoczynkowych wojaży skorzysta w tym roku co czwarty Polak. Rzeczywistość dla wielu z nas okazała się mniej łaskawa, niż tego oczekiwaliśmy: plany na lato były czynione na wyrost i nie wszystkim udało się je zrealizować.

Wyjazdy wypoczynkowe wyraźnie związane są z wiekiem, wykształceniem i miejscem zamieszkania badanych. Im respondenci młodszy, bardziej wykształceni i zamożniejsi, tym

częściej deklarują wypoczynek poza miejscem zamieszkania. Najczęściej wyjeżdżali mieszkańcy dużych miast (38%), uczniowie i studenci (39%) oraz kadra kierownicza i inteligencja (41%). Za granicę wyjechała co piąta osoba z wyższym wykształceniem i co ósmy uczący się (studiujący).

W domu pozostały przede wszystkim osoby najstarsze mające 65 lat i więcej (92%), mieszkańcy wsi (91%) oraz badani o niskim statusie materialnym i zawodowym². Trzeba jednak dodać, że również co trzeci respondent z wyższym wykształceniem (37%) i przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji (35%) oraz ponad połowa osób deklarujących dobre warunki materialne (53%) spędziła wakacje w miejscu zamieszkania. Nie wyjechało nigdzie także dwie trzecie (67%) najmłodszych respondentów (do lat 24).

Na podstawie porównania wyników sondaży z różnych lat można skonstatować, że aktywność wakacyjną wykazują co roku te same grupy społeczne. Wyjazdy urlopowe są więc elementem stylu życia. Spośród tych, którzy wypoczywali poza domem, dwie trzecie (68%) wyjeżdżało także w zeszłym roku.

Tabela 2 w procentach

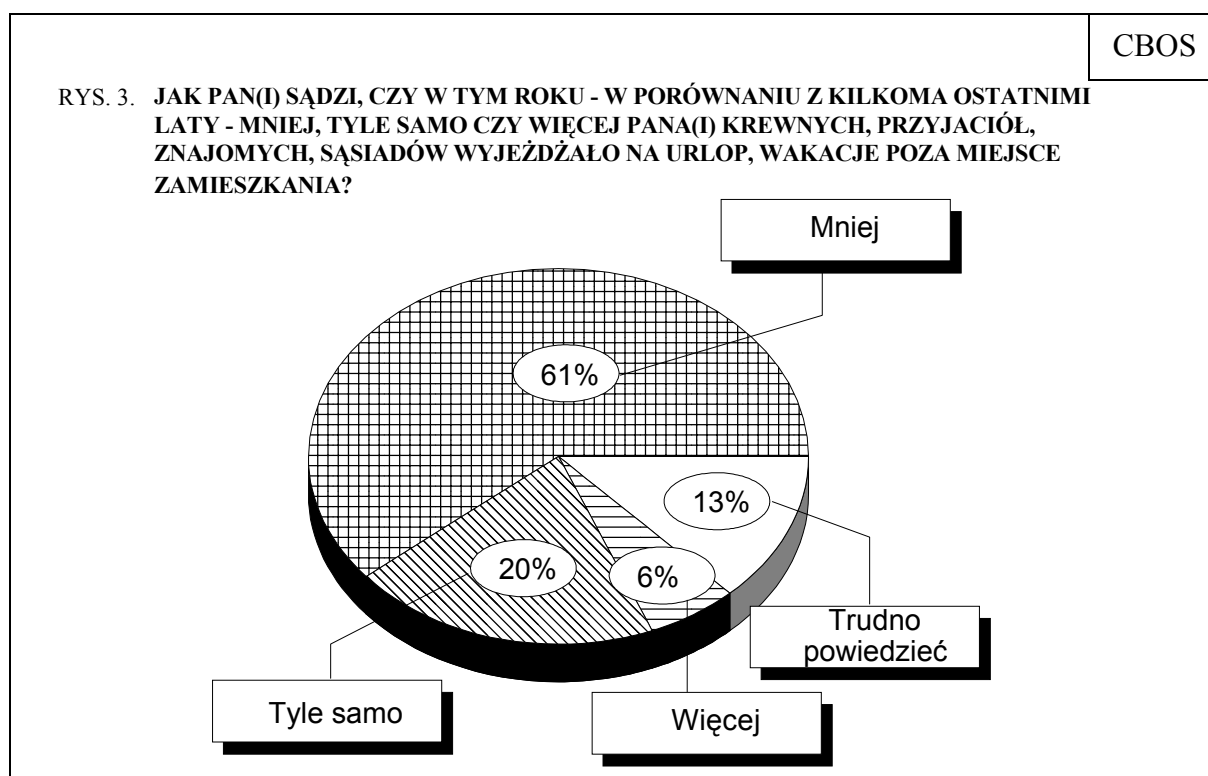
Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na wypoczynek	Kiedy ostatnio wyjeżdżał(a) Pan(i) na wypoczynek?		
	w zeszłym roku	2-5 lat temu	dawniej lub nigdy
Tak, wyjeżdżałem(am) (lub jeszcze wyjadę)	68	14	18
Nie, nie wyjeżdżałem(am) i już nie wyjadę	11	20	69

Prawie co piąty ankietowany (18%) spędził w tym roku urlop poza domem po raz pierwszy od co najmniej 5 lat. Spośród tych, którzy latem pozostali w domu, ponad dwie trzecie (69%) nie wyjeżdżało na wypoczynek przez co najmniej ostatnich 5 lat lub nigdy nie korzystało z tej formy spędzania czasu wolnego.

² Zob. tabele aneksowe.

Wakacyjne wędrówki

Wyjazdy wakacyjne od lat utrzymują się na tym samym poziomie, ale - w opinii ankietowanych - w tym roku mniej Polaków wypoczywało poza domem. Opinię tę wyrażają zgodnie wszyscy badani, bez względu na ich własną ruchliwość w czasie wakacji.

Spośród tych badanych, którzy wyjeżdżali w celach wypoczynkowych, największa część (61%, ogółem 255 osób) odpoczywała poza domem nie dłużej niż 14 dni, w tym dla 13% wypoczynek trwał krócej niż 7 dni. Tyle samo respondentów (13%) spędzało urlop poza domem od 15 do 21 dni, a co czwarty (26%) - 22 dni lub dłużej.

Największą popularnością cieszyły się wyjazdy do rodziny i znajomych (44%), a następnie pobyt na wczasach i zorganizowanych wycieczkach (22%). Co dziesiąty ankietowany odpoczywał na własnej działce. Co szósty (16%) skorzystał z prywatnych kwater, tyle samo (16%) odpoczywało na polach namiotowych i kempingach.

Najwięcej osób spędzających urlop poza miejscem zamieszkania (80%) korzystało tylko z jednej formy wyjazdu wypoczynkowego. Pozostali - wykazywali pewną ruchliwość: 12% skorzystało z dwóch sposobów spędzania urlopu poza domem, 6% deklarowało udział w trzech formach wyjazdów wypoczynkowych, a 1% - w co najmniej 4 rodzajach aktywności wypoczynkowej.

Być może ruchliwość tej niewielkiej grupy zaowocowała tłumami wczasowiczów w najpopularniejszych kurortach i na najpiękniejszych szlakach turystycznych.

Wypoczynek wakacyjny dzieci i młodzieży

Podsumowanie wypoczynku dzieci i młodzieży należy zacząć od pesymistycznego wniosku: w tym roku w blisko połowie rodzin objętych sondażem (49%) dzieci mogły tylko marzyć o wakacjach poza domem.

Latem '94 ponad połowa (58%) rodzin wychowujących potomstwo w wieku szkolnym wysłała przynajmniej jedno dziecko na wypoczynek wakacyjny³. W minione wakacje mniej rodzin (51%) mogło zapewnić wyjazd swoim dzieciom. Odczuły to przede wszystkim dzieci z rodzin wielkomiejskich: w ubiegłym roku 91% ankietowanych z takich rodzin wysłało wszystkie swoje dzieci na przynajmniej tygodniowy wypoczynek, w tym roku mogło to zrobić 74%. W ubiegłym roku tylko w 4% rodzin wielkomiejskich wszystkie dzieci w wieku szkolnym spędziły lato w domu. W czasie tegorocznych wakacji w co czwartej rodzinie z największych miast wszystkie dzieci (24%) pozostały w domu.

Tabela 3 w procentach

Czy Pana(i) dziecko w wieku szkolnym wyjechało na przynajmniej tygodniowy wypoczynek?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	'93	'94	'95
Tak, wszystkie dzieci wyjeżdżały	37	45	43
Tak, ale nie wszystkie	8	13	8
Nie, wszystkie pozostały w domu	55	42	49

N=414

³ Zob. komunikat CBOS "Jak wypoczywaliśmy latem?", październik '94.

Z wysłania dzieci na wakacje zrezygnowały przede wszystkim rodziny znajdujące się w złej kondycji finansowej: respondenci osiągający najniższe dochody (76%) oraz negatywnie oceniający swoją sytuację materialną (63%). Dla porównania, w ubiegłym roku w domu pozostały dzieci 65% respondentów osiągających najniższe dochody i połowy ankietowanych deklarujących złe warunki materialne swoich rodzin. W tym roku wyraźnie zabrakło szeroko reklamowanej i skutecznej zeszłorocznej akcji pomocy w organizowaniu wakacji dzieciom z rodzin ubogich i zaniedbanych.

W domu pozostały też dzieci wiejskie: tylko co piąta rodzina mieszkająca na wsi mogła wysłać co najmniej jedno dziecko na nie mniej niż 7-dniowy wypoczynek poza miejscem zamieszkania.

Jak co roku wyjechały na wakacje przede wszystkim dzieci z dużych (74%) i średnich miast (57%) oraz z rodzin o wysokim statusie zawodowym, społecznym i materialnym.

Dla uzupełnienia informacji o wypoczynku wakacyjnym dzieci i młodzieży warto dodać, że - podobnie jak w roku ubiegłym - 14% uczniów w czasie wakacji pracowało zarobkowo.

Z sondażu przeprowadzonego w czerwcu br. wynikało, że w tym roku więcej Polaków ma zamiar wypoczywać poza domem niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Również więcej rodziców niż w czerwcu '94 zamierzało w tym roku wysłać swoje dzieci na wakacje. Wydawało się więc, że impas notowany od kilku lat w sferze aktywności urlopowo-wypoczynkowej został przełamany. Podsumowanie sezonu wakacyjnego, zwłaszcza zaś wypoczynku dzieci i młodzieży, nie pozwala na podtrzymanie tezy wysuniętej w czerwcu, że Polacy zaczynają przystosowywać się do nowych form organizowania wypoczynku i z większą swobodą korzystać z nich.

Okazuje się, że wypoczynek dorosłych, wbrew prognozom, pozostał na tym samym poziomie, co w ostatnich kilku latach. Natomiast w tym roku więcej rodzin niż w roku ubiegłym

zrezygnowało z wysłania swoich dzieci na wakacje. Rodzice realistycznie oceniali szanse wypoczynku dzieci: deklaracje składane w czerwcu '95, dotyczące planów wakacyjnych dzieci, są bardzo zbieżne z podsumowaniem wyjazdów dzieci i młodzieży (inaczej niż w roku ubiegłym⁴). Z wcześniejszych badań wiadomo, że główną przeszkodą w zorganizowaniu dzieciom wypoczynku poza domem jest brak pieniędzy. Wyniki sondażu październikowego mogą więc być sygnałem pogorszenia się sytuacji materialnej rodzin z dziećmi w wieku szkolnym.

⁴ Komunikat CBOS "Jak wypoczywaliśmy latem?", październik '94.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?
 1 - Nie i nie przewiduję; 2 - Planuję wyjazd jeszcze w tym roku;
 3 - Tak, w kraju; 4 - Tak, za granicę

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	77	2	19	3	1167
Płeć					
Mężczyźni	80	1	16	3	552
Kobiety	74	2	21	3	615
Wiek					
do 24 lat	67	2	27	5	159
25-34	71	2	23	3	209
35-44	72	1	23	4	258
45-54	75	2	18	5	193
55-64	84	2	13	2	162
65 lat i więcej	92	1	7	0	186
Miejsce zamieszkania					
Wieś	91	2	6	1	427
Miasto do 20 tys.	80	3	16	1	142
od 21 do 100 tys.	73	0	22	5	210
101-500 tys.	67	1	28	4	245
501 tys.i więcej mieszk.	51	3	38	8	142
Region					
Północny	74	1	23	2	121
Zachodni	70	1	21	8	143
Środkowozachodni	79	3	14	4	171
Środkowy	68	1	28	3	214
Wschodni	89	3	7	1	137
Południowo-wschodni	85	1	14	1	187
Południowo-zachodni	73	3	21	3	194
Wykształcenie					
Podstawowe	90	1	7	2	431
Zasadnicze zawodowe	82	1	16	1	330
Średnie	63	2	32	3	323
Wyższe	37	4	40	19	83
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	35	6	41	18	87
Prac.umysł.niż.szczebla	62	2	31	5	91
Pracownicy fiz.- umysł.	73	2	25	0	68
Robotnicy wykwalifikowani	79	2	20	0	146
Robotnicy niewykwalifik.	83	0	13	4	76
Rolnicy	99	0	1	0	67
Prywatni przedsiębiorcy	65	1	29	4	56
Bierni zawodowo					
Renciści	92	1	6	1	169
Emeryci	86	1	12	1	210
Uczniowie i studenci	46	3	39	12	36
Bezrobotni	82	3	14	1	87
Gospodynie domowe i inni	71	0	28	1	74
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	47	1	39	13	111
Sektor państwowy	75	2	22	1	145
Sektor prywatny	72	2	22	4	248
Spółdzielczość	61	9	30	0	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	93	2	4	1	182
125 - 199	83	2	14	1	162
200 - 274	80	1	18	1	328
275 - 324	75	0	20	5	152
325 i powyżej	59	3	31	7	289
Ocena własnych war. mater.					
Złe	87	1	11	1	470
Średnie	77	2	18	4	491
Dobre	53	3	39	5	201
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	82	1	12	4	73
Raz w tygodniu	80	2	15	3	669
Kilka razy w roku	70	1	27	3	310
W ogóle nie uczestniczy	68	3	22	6	112
Poglądy polityczne					
Lewica	74	2	20	4	214
Centrum	71	2	24	3	309
Prawica	77	1	18	5	354
Trudno powiedzieć	85	2	13	1	290

Tabela 2. Kiedy ostatnio wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania? 1 - W zeszłym roku; 2 - 2-3 lata temu; 3 - 4-5 lat temu; 4 - Dawniej niż 5 lat temu; 5 - Nigdy; 6 - Nie pamiętam

(%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	24	12	6	25	32	1	1167
Płeć							
Mężczyźni	22	11	6	27	33	0	552
Kobiety	26	13	7	23	31	1	615
Wiek							
do 24 lat	39	22	8	14	15	1	159
25-34	29	14	9	27	21	1	209
35-44	26	15	4	20	34	1	258
45-54	26	10	4	30	30	0	193
55-64	15	6	7	33	39	1	162
65 lat i więcej	9	5	7	27	51	0	186
Miejsce zamieszkania							
Wieś	9	11	4	16	59	1	427
Miasto do 20 tys.	25	13	5	36	20	1	142
od 21 do 100 tys.	30	8	6	38	18	0	210
101-500 tys.	35	14	9	26	15	0	245
501 tys.i więcej mieszk.	40	15	13	22	10	0	142
Region							
Północny	25	16	8	23	28	0	121
Zachodni	27	12	9	31	20	0	143
Środkowozachodni	23	12	5	28	30	2	171
Środkowy	33	12	8	21	26	0	214
Wschodni	15	7	6	20	52	1	137
Południowo-wschodni	13	14	6	19	48	1	187
Południowo-zachodni	30	11	5	33	20	1	194
Wykształcenie							
Podstawowe	12	6	4	23	54	1	431
Zasadnicze zawodowe	20	15	5	29	30	1	330
Średnie	38	17	9	26	10	0	323
Wyższe	52	16	13	16	3	0	83
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	62	12	10	9	7	0	87
Prac.umysł.niż.szczebla	32	19	14	28	6	1	91
Pracownicy fiz.- umysł.	38	17	3	24	19	0	68
Robotnicy wykwalifikowani	26	15	7	27	25	1	146
Robotnicy niewykwalifik.	18	11	4	25	41	1	76
Rolnicy	4	4	1	17	74	0	67
Prywatni przedsiębiorcy	41	15	5	27	12	0	56
Bierni zawodowo							
Renciści	10	9	9	29	43	0	169
Emeryci	13	6	4	33	43	1	210
Uczniowie i studenci	52	15	3	18	8	3	36
Bezrobotni	14	22	9	17	38	1	87
Gospodynie domowe i inni	26	12	3	25	33	1	74
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	50	15	6	14	16	0	111
Sektor państwowy	29	14	8	28	19	1	145
Sektor prywatny	31	14	8	28	19	0	248
Spółdzielczość	32	27	2	11	28	0	25
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 125 zł	7	8	5	25	54	0	182
125 - 199	15	14	6	26	38	3	162
200 - 274	24	10	6	24	36	0	328
275 - 324	28	18	5	27	22	0	152
325 i powyżej	38	13	9	28	12	0	289
Ocena własnych war. mater.							
Złe	14	12	6	29	39	1	470
Średnie	24	12	6	24	34	0	491
Dobre	48	14	9	18	12	0	201
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	25	6	14	24	31	0	73
Raz w tygodniu	20	11	6	25	37	1	669
Kilka razy w roku	29	15	6	24	25	1	310
W ogóle nie uczestniczy	34	12	7	29	18	0	112
Poglądy polityczne							
Lewica	27	12	6	28	26	1	214
Centrum	27	11	9	24	29	0	309
Prawica	24	17	6	23	29	1	354
Trudno powiedzieć	18	8	5	26	42	0	290

Tabela 3. Czy w tym roku Pana(i) dziecko(dzieci) w wieku szkolnym wyjeżdżało(y) na przynajmniej tygodniowy wypoczynek wakacyjny? 1 - Tak, wszystkie; 2 - Tak, niektóre; 3 - Nie, wszystkie zostały w domu

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	43	8	49	414
Płeć				
Mężczyźni	39	9	52	200
Kobiety	47	8	45	214
Wiek				
25-34	40	9	50	80
35-44	46	10	44	211
45-54	40	6	54	99
55-64	32	0	68	22
65 lat i więcej	48	52	0	2
Miejsce zamieszkania				
Wieś	20	11	68	135
Miasto do 20 tys.	47	8	44	51
od 21 do 100 tys.	41	9	50	85
101-500 tys.	57	8	35	85
501 tys.i więcej mieszk.	74	3	24	58
Region				
Północny	40	13	47	53
Zachodni	57	10	33	45
Środkowozachodni	40	10	49	72
Środkowy	51	6	43	74
Wschodni	20	10	70	40
Południowo-wschodni	35	3	62	69
Południowo-zachodni	53	10	37	60
Wykształcenie				
Podstawowe	14	14	71	94
Zasadnicze zawodowe	39	9	51	146
Średnie	55	5	40	129
Wyższe	79	4	16	45
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	71	4	26	56
Prac.umysł.niż.szczebla	57	6	37	48
Pracownicy fiz.- umysł.	56	7	37	26
Robotnicy wykwalifikowani	44	7	49	84
Robotnicy niewykwalifik.	36	11	52	35
Rolnicy	21	14	62	33
Prywatni przedsiębiorcy	65	2	33	34
Bierni zawodowo				
Renciści	16	6	78	22
Emeryci	23	11	66	18
Bezrobotni	21	7	72	30
Gospodynie domowe i inni	14	24	62	29
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	72	5	23	57
Sektor państwowy	39	10	51	79
Sektor prywatny	54	5	41	128
Spółdzielczość	70	0	30	17
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	11	13	76	101
125 - 199	30	9	59	63
200 - 274	49	5	46	122
275 - 324	65	11	23	35
325 i powyżej	74	5	20	78
Ocena własnych war. mater.				
Złe	27	9	63	185
Średnie	48	8	44	155
Dobre	70	8	22	72
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	4	48	19
Raz w tygodniu	36	9	55	234
Kilka razy w roku	56	8	36	117
W ogóle nie uczestniczy	40	12	45	41
Poglądy polityczne				
Lewica	50	7	42	84
Centrum	42	6	51	120
Prawica	44	9	46	127
Trudno powiedzieć	34	11	54	83